

KASB-HUNAR TA'LIMI

Профессиональное образование
Professional education

Ilmiy-uslubiy, amaliy, ma'rifiy jurnal
2023-yil, 6-son

Muassislar:

Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi,
Pedagogik innovatsiyalar, professional ta'lim
boshqaruv hamda pedagog kadrlarni qayta
tayyorlash va ularning malakasini oshirish instituti

Bosh muharrir: Z.Y.XUDAYBERDIYEV

Ijrochi direktor: H.SIROJIDDINOV

Tahrir hay'ati:

M.XOLMUXAMEDOV, R.X.JO'RAYEV,

A.Q.JALALOV, A.R.XODJABAYEV

J.SH.SHOSALIMOV, A.NABIYEV,

H.SIROJIDDINOV,

K.M.GULYAMOV

Jurnal 2000-yildan nashr etila boshlangan.
O'zbekiston matbuot va axborot agentligida
2007-yil 3-yanvarda qaytadan ro'yxatga olinib,
0109-raqamli guvohnoma berilgan.

Jurnal O'zbekiston Respublikasi Vazirlar
Mahkamasi huzuridagi Oliy Attestatsiya komissiyasi
tomonidan 2017 yil 29 avgustdagi 241/8 qarori
bilan Pedagogika fanlari bo'yicha dissertatsiyalar
yuzasidan asosiy ilmiy natijalarni chop etishga
tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

Manzil: 100095, Toshkent sh., Olmazor tumani

Universitet ko'chasi, 2-uy

Tel.: 90-979-75-89; 94-677-90-32;

E-mail: kasbhunartalimi@mail.ru,
ksbjurnal@inbox.uz.

Nashr uchun mas'ul

H.Sirojiddinov

Sahifalovchi:

A.Abraykulov,

I.Sirojiddinov

Tahririyat fikri muallif nuqtai nazariga to'g'ri
kelmasligi mumkin.

Tahririyatga yuborilgan maqolalar tahrir etilmaydi
va egasiga qaytarilmaydi.

Jurnaldan ko'chirib bosilganda "Kasb-hunar ta'limi"
jurnalidan olingani izohlanishi shart.

Bosishga ruxsat etildi: 23.10.2023-yil.

Bichimi 60x84 1/8

Bosma tabog'i 10. Adadi 60 nusxa.

Buyurtma "PROFIEDUPRESS" MChJ

bosmaxonasida chop etildi.

Korxonada manzili: Toshkent shahri, Sirg'ali tumani,
Yangi Sirg'ali ko'chasi, 18-uy

МУНДАРИЖА

Astankulova M. Innovatsion ta'lim sharoitida "Maktabgacha ta'limda menejment" fanini o'qitish metodikasini takomillashtirish.....	3
Mo'minov K.A. Forsayt texnologiyasi asosida talabalarni texnik va dasturiy ta'minoti kompetentligini innovatsion takomillashtirish mexanizmi	6
Toshtemirova D. Bo'lajak tarbiyachilarda bolalarni tabiat bilan tanishtirish jarayonini shakllantirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari.....	11
Rajabov F.T. Zamonaviy pedagogik yondashuvlarning afzalliklari.....	16
Abxaturova Sh. X. Дидактические возможности формирования гендерного равенства у детей дошкольного возраста.....	22
Ibadullayev Q.M., Temirova M.B. Bola rivojida tarbiya madaniyatining roli va ahamiyati	26
Tashxodjayeva P.B. Zamonaviy ingliz tilida audiovizual tarjima va uning metodikasi	30
Berdiyeva M.M. Maktabgacha yoshdagi bolalarning ijodiy qobiliyatlarini shakllantirishda zamonaviy yondashuvlardan foydalanish.....	33
Kurbanova F.K. Umummadaniy kompetensiyani rivojlantiruvchi samarali usullar	36
Mehrochev B.B. Elektron axborot-ta'lim muhitida talabalar mustaqil ishini tashkil etish	41
Jo'rayeva N.T. Bolalarda elementar matematik tasavvurlarni shakllantirish usullari	48
Akramova D.G'. Ta'lim jarayonida o'quvchilarni kasbiy faoliyat xavfsizligiga tayyorlash: pedagogik yondashuv	52
Fozilov J. Pedagogik aksiologiyaning asosiy tushunchalari va prinsiplari	57
Nazarqosimov Q., Qarshiboyev A. Ko'rishda nuqsoni bo'lgan bolalarda shaxsiy sifatlarni kamol toptirishning hozirgi kundagi ahamiyati	63
Axrorova S.A. Autizm sindromli bolalarning muloqot ko'nikmalarini o'rganishda tibbiy-psixologik-pedagogik qarashlar.....	68
Gaynazarova G.A. Ertaklardan foydalangan holda bolalarning ijodiy tafakkurini rivojlantirish usullari.....	76
Mirzayev Sh. O'quv me'yoriy xujjatlarning o'quv jarayonida samaradorlikni oshirishga ta'sir etadigan nazariy asoslar va ta'lim-tarbiyaviy prinsiplar.....	82
Kadirov T.B. O'qituvchilarning mediakompetentligini rivojlantirish muammosini yechish yo'llari	85
Jabbarov Z. Oliy ta'lim muassasalarining harbiy tayyorgarlik o'quv bo'linmalarida harbiy ta'limni rivojlantirish muammolari	90
Abdullayeva N.O'. Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalar bilan ishlashda og'zaki nutqni rivojlantirishda arifmetik amallarning ahamiyati.....	94
Toshurdiyeva Z.D. Erta yoshdagi rivojlanishda ortda qolayotgan bolalarning lug'at kamchiligini diagnostika qilishda nutqiy motivatsiyani oshirish	102
Usmonova Z.I. Boshlang'ich sinflarda o'rgatiladigan og'zaki hisob usullari, ularning nazariy-metodik jihatlari	107
Toshpulova N. Maktabgacha yoshdagi aqliy rivojlanishida muammosi bo'lgan bolalarning maktab ta'limiga yetukligini o'rganisga qaratilgan ishlar.....	111
Haqberdiyev J.A. Kar va zaif eshituvchi bolalarni oilada tarbiyalashning o'ziga xos xususiyatlari	118
Mamatqulova SH.O'. "Maktabgacha ta'lim tashkilotida bolalarni aqliy qobiyatini TRIZ ta'lim texnologiyasi asosida rivojlantirish".....	123
Jabbarov R.R. Oliy ta'lim muassasalarida amaliy bezak san'ati fanini dasturiy mahsulotlar orqali o'qitish muammosining metodik adabiyotlarda o'rganilganlik darajasi.....	130
Abdulxafizov B.X. Pedagogik kvalimetriyaga kirish va uning o'rta maktab (10-11-sinf) o'quvchilarining bilimlarini baholashdagi roli.....	136
Suvankulova Sh.K. Aqli zaif bolalarda nutq nuqsonlarini korreksiyalashning ahamiyati	141
Arifxodjayev G'.S., Isarova Sh.B. Ko'rishda nuqsoni bolgan bolalarda shaxmatni oynashda tasavvurlarni shakllantirish.....	145

ELEKTRON AXBOROT-TA'LIM MUHITDA TALABALAR MUSTAQIL ISHINI TASHKIL ETISH

MEHROCHEV BAROT BOTIR O'G'LI

Qarshi irrigatsiya va agrotexnologiyalar instituti katta o'qituvchisi

Annotatsiya. Maqolada Oliy talim muassasasining elektron axborot-ta'lim muhitida talabalarning mustaqil ishlarini tashkil etish jarayoni o'rganiladi. Mustaqil ish sifatini oshirish uchun avvalo o'quv va ilmiy adabiyotlarni o'rganish hamda audio va video materiallar bilan tanishishni ta'minlash kerak. Elektron o'quv materiallarining ishlashining ishonchiligi o'quv-uslubiy ta'minotning rivojlanishi bilan bevosita bog'liq. Elektron axborot-ta'lim muhiti ta'lim faoliyatining quyidagi tarkibiy qismlarini o'z ichiga olgan zamonaviy axborot resurslari bilan to'ldirilgan: o'quv, darsdan tashqari va ilmiy-tadqiqot faoliyati, shuningdek, o'quv natijalarini monitoring qilish va baholash. Maqolada mustaqil ish uchun topshiriqlarni bajarish jarayonida kasbiy, umumiy kasbiy va maxsus (kasbiy) kompetentsiyalarni shakllantirish uchun o'quv materialini qurishning mazmuni belgilanadi.

Kalit so'zlar: Masofaviy ta'lim, mustaqil ta'lim, an'anaviy ta'lim, maqola, HEMIS elektron ta'lim platormasi, axborot-kommunikatsiyalari, moodle

Abstract. The article examines the process of organizing students' independent work in the electronic information-educational environment of a higher educational institution. To improve the quality of independent work, first of all, it is necessary to study educational and scientific literature and familiarize yourself with audio and video materials. The reliability of the operation of electronic educational materials is directly related to the development of educational and methodological support. The electronic information-educational environment is filled with modern information resources that include the following components of educational activities: educational, extracurricular and research activities, as well as monitoring and evaluation of educational results. In the article, the content of the construction of educational material for the formation of professional, general professional and special (professional) competencies in the process of completing tasks for independent work is determined.

Keywords: Distance education, independent education, traditional education, article, HEMIS electronic education platform, information and communications, moodle

Аннотация. В статье рассматривается процесс организации самостоятельной работы студентов в электронной информационно-образовательной среде высшего учебного заведения. Для повышения качества самостоятельной работы, прежде всего, необходимо изучить учебную и научную литературу, ознакомиться с аудио- и видеоматериалами. Надежность работы электронных учебных материалов напрямую связана с развитием учебно-методического обеспечения. Электронная информационно-образовательная среда наполнена современными информационными ресурсами, включающими в себя следующие компоненты образовательной деятельности: учебную, внеклассную и научно-исследовательскую деятельность, а также контроль и оценку образовательных результатов. В статье определено содержание построения учебного материала для формирования профессиональных, общепрофессиональных и специальных (профессиональных) компетенций в процессе выполнения заданий для самостоятельной работы.

Ключевые слова: Дистанционное образование, независимое образование, традиционное образование, статья, электронная образовательная платформа HEMIS, информация и коммуникации, Moodle

An'anaviy ta'lim tizimi inqirozni boshidan hozirgi kunda har doim ham dolzarb emas va kechirmoqda, chunki u asosan bilimlarni amaliy ko'nikmalarni ta'minlamaydi. Bugungi berish uchun o'qituvchiga yo'naltirilgan va kun talabi bitiruvchi uchun bir nechta fanlarni

o'zlashtirish emas, balki axborotni izlash va qayta ishlash, ijodiy fikrlash va jamoada ishlash, o'z g'oyalari taktik qilishni o'rganish muhimroqdir.

Hozirgi kunda har bir sohani islohotlar jadal ketyapti. Agar jamiyatda ta'lim tizimi isloh qilinmas ekan bu islohotlar kutilgan natijani bermaydi. Shu maqsadda islohotlar albatta ta'lim tizimini ham chetlab o'tmadi. 2019-yil 9-oktabrda prezidentimiz tomonidan imzolangan "O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM TIZIMINI 2030-YILGACHA RIVOJLANTIRISH KONSEPSIYASINI TASDIQLASH TO'G'IRISIDA" farmoni bu yo'lda asos bo'lib xizmat qiladi. Unda tizimni rivojlantirish uchun aniq vazifalar belgilangan. Shulardan biri O'zbekiston oliy ta'lim muassasalari dunyoning nufuzli OTMLar reytingida TOP-1000 talikka kirish belgilangan. Bu yo'lda jahon ta'lim standartlaridan andoza olgan holda talabalarni ko'proq mustaqil ishlashga majbur qiladigan ta'lim tizimi tashkil etilmoqda. Bunga misol sifatida esa bugungi kundagi kredit-modul tizimini ko'rishimiz mumkin. Bu tizimni joriy etish talabalarni o'qitish usullarini o'zgartirish zarurligini va o'quv jarayonini tashkil etishning yangi shakllarini o'rganish zarurligini oldindan belgilab berdi. Ta'lim jarayonini tashkil etishning yangi shakllari talaba oliy o'quv yurtida o'quv jarayonini tashkil etish va mazmuniga ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan, asosiy qismi mustaqil ishlarga bag'ishlangan makonning yaratilishi bilan tavsiflanadi. Oliy o'quv yurtlarida o'quv jarayoni shunday tashkil etilishi kerakki, talabalarning o'quv-tarbiyaviy ishlarining salmoqli qismi mustaqil faoliyatga asoslanadi, elektron axborot-ta'lim muhiti esa talabalarning mustaqil ishini rivojlantirishning asosiy quroli bo'lishi esa o'ta muhim omil. Yuqoridagilarni tashkil etish bo'yicha esa HEMIS elektron ta'lim platformasi tashkil etilgan. Bu tizimda talabalar va professor o'qituvchilar o'rtasida shaffoflikka asoslangan muhit paydo bo'ladi. Unda o'qituvchi talabalarga tegishli mustaqil

ish, hisob grafik ishlar, mavzuga tegishli testlar talabalarga berib natijalarini tekshirishlari mumkin. Bu masofadan ishlash natijasida vaqtni tejash, bo'sh vaqtdan unumli foydalanish uchun muhim hisoblanadi. Ta'limni sirtqi va masofaviy shakllarida esa bu juda qo'l keladi.

Ta'limda innovatsiyalarsiz yangi texnologiyalarni amalga oshirish mumkin emas edi. Yangi texnologiyalar insoniyatga avtopilotli, aqlli elektromobillar va virtuoz robotlar yaratish imkonini berdi va birinchi marta orbitaga birinchi sayyohlarni jo'natish imkonini berdi. Aynan texnologiyalarni modernizatsiya qilish tufayli bu sohada yuqori toifali mutaxassislar paydo bo'lib, dunyoni yaxshi tomonga o'zgartirib, ilmiy-texnik taraqqiyotni boshqarmoqda. Elektron axborot va ta'lim muhiti zamonaviy iqtisodiyot va uning yangi mutaxassislariga bo'lgan ehtiyojlari va odamlarning tez o'zgaruvchan dunyoda o'zini topish istagi o'rtasida ko'prik bo'lib bormoqda.

2. Muammoning bayoni

Maqolada OTMLarning elektron axborot-ta'lim muhitida (xususan HEMIS elektron ta'lim platformasi) talabalarning mustaqil ishlarini tashkil etish muammosi ko'rib chiqiladi. Elektron ma'lumotlar va o'quv muhiti umumiy o'quv jarayonini tashkil etish va talabalarning mustaqil ishlari uchun zarurdir. Elektron axborot-ta'lim muhiti ham o'qituvchilar, ham talabalar uchun yagona ish joyini yaratish va ta'limning yangi standartlariga javob beradigan o'quv vazifalarini loyihalash imkonini beradi.

3. Tadqiqot savollari

Tadqiqot mavzusi talabalarning elektron axborot-ta'lim muhitida mustaqil ishi.

4. Tadqiqot maqsadi

Maqolaning maqsadi-elektron axborot-ta'lim muhitida talabalarning mustaqil ishlarini tashkil etish xususiyatlarini aniqlashga qaratilgan.

5. Tadqiqot usullari

Tadqiqot davomida quyidagi tadqiqot usullari qo'llanildi: axborot va ta'lim resurslarini tahlil qilish, oliy ta'limning davlat ta'lim standartini tahlil qilish, zamonaviy voqeelik

sharoitida masofaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish bo'yicha tavsiyalar, amaliyotlar va tajribalarni tahlil qilish.

6. Natijalar

Respublikadagi huquqiy hujjatlar mavjud ta'lim dasturlarini amalga oshirish uchun talablarni ilgari suradi, bu erda elektron axborot va ta'lim muhitining imkoniyatlari ta'lim dasturini amalga oshirish vositasi hisoblanadi.

Keling, mustaqil ishni tashkil etish va boshqarishning eng umumiy xususiyatlariga, elektron axborot vositalarining afzalliklariga va o'quv muhitiga murojaat qilaylik. Bu xususiyatlar shundan dalolat beradiki, ularning qo'llanilishi o'quv fanida bilimlarning shakllanish darajasini diagnostika qilish jarayonini qisman avtomatlashtirish, talabaning mustaqil ishining sur'ati va rejimini individuallashtirish, ta'limning interfaolligini ta'minlash imkonini beradi.

Zamonaviy tadqiqotlarda "mustaqil ish" tushunchasi talabalarning mustaqil ishining sifati va ularning kasbiy tayyorgarligi sifati bilan bog'liq. Shuningdek, mustaqil ish o'quv jarayonini o'qituvchi tomonidan qo'llab-quvvatlash va kompyuter texnologiyalaridan foydalanish bilan bog'liq. Ta'lim jarayonining bunday tashkil etilishi allaqachon olingan bilimlardan kelajakdagi kasbni o'zlashtirishda foydali bo'lgan bilimlarni mustaqil egallashga o'tish zarurligini ta'kidlaydi.

Birqanchamashhurolimlaro'zasarlarida o'z-o'zini tarbiyalashni takomillashtirish va o'quvchilarni o'z-o'zini tarbiyalashga maqsadli tayyorlash ta'kidlangan. Ularning ishlarida "mustaqil ish va o'z-o'zini tarbiyalash" ni o'zaro o'zgartirish imkoniyatini ham ko'rib chiqilgan.

Bugungi kunga qadar samarali mustaqil ta'lim masalalariga bag'ishlangan ko'plab turli maqola va tezislar nashr etilgan. Ammo bu masalani ko'rib chiqayotganda, mustaqil ta'lim masalalari bo'yicha mavjud nuqtai nazarlarni ta'kidlash, shuningdek, mustaqil ishlarni amalga oshirishning asosiy yo'nalishlarini aniqlash kerak. O'qituvchilar o'quv jarayonining

natijalariga e'tibor qaratadilar. Mustaqil ish qanday bo'lishi va qanday shakllarda amalga oshirilishi kerakligi haqida o'zlariga doimo savol beradilar. Mustaqil, faol va maqsadli shaxsni shakllantirishda o'qituvchining o'quv materialini talabaga etkazish mahorati katta rol o'ynashini ta'kidlaymiz.

Biz tadqiqotimiz uchun asos qilib, talabalarning mustaqil faoliyatini

1) kognitiv qiziqishni rivojlantirishga yordam beradigan faoliyat turi sifatida,

2) talabalarning mustaqil faoliyatini boshqarishni ta'minlaydigan pedagogik shartlar majmui sifatida ko'rib chiqish mumkin. Mustaqil ishlash o'z-o'zini bilish va o'z-o'zini rivojlantirish jarayoniga hissa qo'shadi.

Mustaqil ta'lim faoliyati talabalar tomonidan o'quv jarayonining turli bosqichlarida amalga oshirilishi mumkin. Shuningdek, rag'batlantirishdan foydalangan holda talabalarning mustaqil o'quv faoliyatini faollashtirish masalalariga bag'ishlangan nashrlar ham e'tiborga loyiqdir. Rag'batlantiruvchi vaziyatlardan foydalanish o'quvchilarni mustaqil qarorlar va harakatlar qilishga undaydigan shaxsga yo'naltirilgan motivlarni yaratishga qaratilgan.

So'nggi o'n yilliklarda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi munosabati bilan ta'lim faoliyati sub'ektlarining xususiyatlari sezilarli darajada o'zgardi. Xususan, so'nggi paytlarda yangi kommunikatsiya makonining ta'siri ostida doimiy axborot tanlash maydoniga sho'ng'ib ketgan yoshlarning yangi avlodi shakllanayotganini ta'kidlash lozim. Bu avlod, qoida tariqasida, ko'plab axborot manbalaridan foydalanadi, matnli materiallardan ko'ra multimediani afzal ko'radi. Yangi avlod talabalarining asosiy psixologik va pedagogik xususiyatlari orasida tadqiqotchilar quyidagilarni ajratib ko'rsatishadi:

- talabalar individual topshiriqlarni emas, balki murakkab ishlarni bajarishni afzal ko'radi;
- talabalar matndan ko'ra tasvir, audio

va video orqali o'rganishni afzal ko'radi;

- talabalar individual va yakka holdagidan ko'ra interfaol ta'lim shakllarini afzal ko'radilar.

Zamonaviy ta'lim paradigmasi bugungi kunda bolalar va o'smirlarning ehtiyojlariga mos keladigan, zamonaviy madaniyat tendentsiyalari va dinamikasiga mos keladigan ko'p qirrali makon sifatida yangi ta'lim muhitidan foydalanish zarurligini oqlaydi.

Oliy ta'limning elektron ma'lumotlar va ta'lim muhiti ta'lim jarayonini ta'minlashning asosiy elementlari hisoblanadi. Elektron axborot va ta'lim muhiti quyidagilarni ta'minlashi kerak

- ish dasturlarida ko'rsatilgan o'quv rejalari, fanlar (modullar) ish dasturlari, amaliyotlari, elektron kutubxona tizimlari nashrlari va elektron ta'lim resurslaridan foydalanish;

- o'quv jarayonining borishini, oraliq attestatsiya natijalarini va dasturni o'zlashtirish natijalarini belgilash;

- elektron ta'lim, masofaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish nazarda tutilgan barcha turdagi mashg'ulotlar va ta'lim natijalarini baholash tartib-qoidalarini o'tkazish;

- talabaning elektron portfelini shakllantirish, shu jumladan talaba ishining saqlanishi, ushbu ishlarga o'quv jarayonining har qanday ishtirokchisi tomonidan berilgan sharhlar va baholar;

- ta'lim jarayoni ishtirokchilarining o'zaro ta'siri, shu jumladan Internet tarmog'i orqali sinxron va (yoki) asinxron o'zaro ta'sir.

Rus tadqiqotchilari Grigoryev va Grinshkularning takidlashicha elektron axborot-ta'lim muhiti "talabalar, o'qituvchilar, ota-onalar, ma'muriyat uchun yuqori sifatli axborot ta'minotini amalga oshiradigan kompyuter texnologiyalaridan foydalanishga asoslangan dasturiy ta'minot va telekommunikatsiya muhiti sifatida qaraladi. ta'lim muassasasi va jamoatchilikning yagona texnologik vositalari va o'zaro bog'langan mazmuni"

Yoki boshqa bir tadqiqotchi Andreev

fikriga ko'ra, elektron axborot-ta'lim muhiti pedagogik tizim va uni ta'minlash, ya'ni moliyaviy-iqtisodiy, moddiy-texnikaviy, huquqiy, marketing va boshqaruv quyi tizimlari

Shu sohada tadqiqot olib boruvchi olim Nazarovning fikriga ko'ra elektron axborot-ta'lim muhiti quyidagi maqsadlarni amalga oshirish uchun zarur:

- ta'lim jarayonini qo'llab-quvvatlash uchun axborotning yangi darajasini shakllantirish;

- interaktivlik va masofaviylik asosida talabaning shaxsiy axborot maydonini shakllantirish;

- mustaqil ishni faollashtirish,

- treningni individuallashtirish,

- har bir o'quvchi uchun bilim nazoratini ta'minlovchi o'quv faoliyatining yanada moslashuvchan jadvalini yaratish

Elektron axborot-ta'lim muhiti tushunchasiga berilgan ta'riflardan kelib chiqadiki, elektron axborot-ta'lim muhiti talabalarni sifatli bilim olishga yo'naltirish uchun elektron, axborot, texnik va ta'lim quyi tizimlarini o'z ichiga olgan ta'lim jarayoni muhiti sifatida talqin etiladi.

Interfaol elektron axborot-ta'lim muhitini shakllantirish o'quv jarayoni samaradorligi ko'rsatkichlarini, sifat va miqdoriy o'zgarishlarni, muammolar va kamchiliklarni tahlil qilish uchun qo'shimcha vositalarni, turli monitoringni o'tkazish vositalarini yaratish imkonini beradi. elektron axborot-ta'lim muhitining shakllanishi, qoida tariqasida, maqsadni belgilashdan yakuniy nazoratgacha bo'lgan o'quv jarayonini tashkil etish va amalga oshirishni ta'minlaydigan u yoki bu elektron o'quv platformasi asosida sodir bo'ladi. Jahon tajribasida bularni WebTutor, REDCLASS, INSTRUCTOR, Moodle, Prometey misolida ko'rish mumkin. O'zbekiston oliy ta'lim tizimida esa hozirgi kunda bu vazifani HEMIS platformasi amalga oshirmoqda. Ushbu platformalarning imkoniyatlari real vaqt rejimida o'rganishga imkon beradi.

Yuqoridagi platformalar asosida elektron axborot va ta'lim muhitidan foydalanish quyidagi afzalliklarga ega:

- ta'lim mazmunini ishlab chiqish uchun zarur bo'lgan vaqtni qisqartirish;
- zamonaviy darajadagi axborot-funksional, ta'lim imkoniyatlari ta'minlangan;
- kurs interfeysining qulayligi;
- o'quv fanlari bo'yicha bilimlarning shakllanish darajasini diagnostika qilish jarayoni qisman avtomatlashtiriladi;
- talabaning mustaqil ish tezligi va rejimini individuallashtirish;
- o'qitishning interfaolligini ta'minlash;
- elektron ta'lim muhiti o'qituvchi funksiyalarining bir qismini o'z zimmasiga oladi.

Zamonaviy oliy ta'limni rivojlantirishning asosiy harakatlantiruvchi kuchi kurslar, treninglar va vebinarlarga ega onlayn o'quv platformalaridir. Internet-platformalar real vaqt rejimida bir-biri bilan o'zaro aloqada bo'lish imkonini beradi, bu esa foydalanuvchi ehtiyojlaridan kelib chiqqan holda interfeysni sozlash imkonini beradi. Hozirgi vaqtda oliy ta'lim tizimida quyidagi texnologiyalar dolzarb bo'lib bormoqda: bilimlarni boshqarish texnologiyalari, intellektual tizimlar, elektron axborot, ta'lim muhiti, masofaviy ta'lim, elektron ta'lim tizimlari faol joriy etilmoqda, ular oliy ta'limning ajralmas qismiga aylangan

Yuqorida aytilganlarga asoslanib, biz hozirgi bosqichda mahalliy ta'limni amalga oshirishning kontseptual yondashuvlaridan biri bu ekologik yondashuv degan xulosaga kelishimiz mumkin. Bizning davrimizda raqamli OTM faoliyati va rivojlanishining belgilovchi mezoni sifatida samarali elektron axborot va oliy ta'lim muassasalarining ta'lim muhitini shakllantirishga qiziqish ortib bormoqda.

HEMIS elektron ta'lim platformasi o'quv rejalarini, fanlarning sillabuslari, amaliyotlari, elektron kutubxona tizimlari nashrlari va sillabuslarda ko'rsatilgan elektron

ta'lim resurslariga kirishni ta'minlaydi.

Elektron kutubxona tizimi OTMning elektron axborot-ta'lim muhitining bir qismi bo'lib, jismoniy shaxslarga talabalar uchun elektron ta'lim resurslaridan cheksiz foydalanishni ta'minlaydi va fanlarning sillabuslarda ko'rsatilgan elektron o'quv nashrlaridan foydalanishni ta'minlaydi.

Oliy ta'limning tegishli hujjatlarda ko'rsatilgan talablarini bajarish, hatto elektron axborot va ta'lim muhiti nuqtai nazaridan ham, universitetlarga ma'lum qo'shimcha funksiyalarni yuklaydi. OTMlarning elektron axborot-ta'lim muhitisiz yuqoridagi vazifalarni bajarish va ta'limning yuqori sifatini saqlab qolish mumkin emas.

Elektron kurslar an'anaviy ta'lim shakllarining o'rnini bosmaydi, balki ularni qo'llab-quvvatlaydi va to'ldiradi, ta'lim jarayonining samaradorligi va sifatini oshiradi. Elektron kurslar ta'lim mazmunini namoyish etish, masofadan turib vazifalarni belgilash, bilimlarni nazorat qilish, multimedia texnologiyalaridan foydalanish imkonini beradi. Ta'limning barcha darajalari va shakllaridagi darslarni masofaviy formatda ko'chirish amalga oshirildi. Bunday sharoitda elektron axborot-ta'lim muhiti ta'lim jarayoni sifatini ta'minlash va talabalar bilim darajasini nazorat qilishning muhim resursiga aylanishi mumkin.

Kelajakka e'tibor qaratish jarayonida talabalar bilim jarayonlarini rivojlantirish orqali kasbiy va shaxsiy o'sish yo'llarini belgilaydilar.

Talabalar ko'pincha fikrlashda o'zgaruvchanlikni namoyish etadilar, bu ularning aqliy o'ziga xosligini tasdiqlaydi. Axborotni olish va o'zlashtirish yo'llari, uni birlashtira olish, muammoni hal qilishning nostandart usullarini izlash divergent muammolarni hal qilish qobiliyati o'qishdagi muvaffaqiyatning eng muhim shartidir: ilmiy tadqiqotlardagi yutuqlar va yangi usullarni yaratish. O'quv jarayonida bunday vazifalardan foydalanish talabalarning bilish faolligini va motivatsiyasini rag'batlantiradi. Beqarorlik

va noaniqlikdan foydalanish istagi yuqori kursning asosiy xususiyatlaridan biridir. Fikrlash samaradorligi ko'p g'oyalarni yaratish qobiliyati sifatida qaraladi. Intuitiv fikrlash ko'plab talabalarga xosdir. Intuitiv fikrlash prognozlash qobiliyatlari asosida yotadi va turli muammolarni hal qilish, g'oyalarni to'plash va harakat strategiyalarini qurish qobiliyatiga bog'liq. Kelajakda intuitiv fikrlash oldindan ko'rish qobiliyatida amalga oshiriladi va ularning iste'dodining asosiy ko'rsatkichlaridan biridir. Bunda elektron axborot-ta'lim muhiti orqali o'qituvchi o'quv jarayonida:

- ma'lumotlarni qo'shish, hisobni yuritish, talabalardan olingan ish va hisobotlarni saqlash;

- “fan tanlovi” blokidan o'quv jarayoniga o'tiladigan fanni talaba mustaqil tanlashi mumkin.

- elektron axborot va o'quv muhitidan foydalangan holda talabalar ishining zarur qismlarini ko'rish va ularning mustaqil faoliyatini tekshirish mumkin.

- O'rganilayotgan fandan qat'i nazar, bilim va ko'nikmalarni o'zlashtirish jarayoni umumiy mantiqiy tuzilishga ega bo'lib, to'rt bosqichni o'z ichiga oladi:

- darslarga tayyorgarlik, talabalar bilimi haqidagi birlamchi ma'lumotlar to'plami;

- darsning maqsadini belgilash, nazariy bilim va amaliy ko'nikmalarni o'zlashtirish dasturini taqdim etish;

- joriy ish, zarur o'quv va amaliy materiallar taqdimoti, yo'l-yo'riq va o'quv nazorati;

- natijalarni umumlashtirish, tekshirish va tushunish

Har bir bosqich elektron axborot va ta'lim muhitining ma'lum funksiyalariga mos keladi. Talabalar o'qituvchining minimal yordami bilan o'quv materialini o'zlashtira olsalar ham, o'quv jarayonida xato qilishlari mumkin bo'lgan qismlar mavjud, keyin elektron axborot-ta'lim muhiti zarur yordam beradi.

Elektron axborot-ta'lim muhiti talabalarining mustaqil ishini tashkil etishda

yordam beradi, chunki ular talabalarining bilim olish imkoniyatlarini kengaytiradi va barcha turdagi o'qitish va ularning muvaffaqiyatini nazorat qilish imkonini beradi.

Agar talaba fanni o'zlashtirishda qiynalayotgan bo'lsa, o'qituvchi taklif etilayotgan materialning ketma-ketligini o'zgartirishi, izoh va tushuntirishlar qo'shishi, videokonferensiya va chat orqali konsultatsiya o'tkazishi mumkin.

Demak, elektron axborot-ta'lim muhitidan foydalangan holda mustaqil ta'lim faoliyati talabalarga zarur bilim, ko'nikma, shuningdek, mustaqil ishlarni o'zlashtirish, tizimlashtirish va tashkil etish ko'nikmalarini o'rgatish muammosini hal etishga qaratilgan faoliyatdir. Bilimli, tafakkurli, faol, samarali kasbiy faoliyatga tayyor shaxsni tarbiyalashda ta'lim jarayonini tashkil etishda yangicha yondashuv yordam beradi.

Shunday qilib, elektron axborot-ta'lim muhiti zamonaviy ta'lim jarayonini ta'minlashning asosiy elementlari hisoblanadi. Elektronaxborot-ta'lim muhiti-buelektronta'lim va axborot resurslari, telekommunikatsiyalar va dasturiy ta'minot majmui bo'lib, ular asosida o'quv va boshqaruv jarayonida qo'llaniladigan texnologiyalarning ishlashi quriladi.

Talabalarining mustaqil ta'lim faoliyati kognitiv qiziqishni rivojlantirishga yordam beradigan faoliyatturi sifatida qaralishi mumkin. Shu bilan birga, talabalarining mustaqil ta'lim faoliyati - bu talabalarining mustaqil ishlarini boshqarishni ta'minlaydigan va o'z-o'zini bilish va o'z-o'zini rivojlantirish jarayoniga yordam beradigan pedagogik shartlar tizimi.

Elektron ta'lim resursidan foydalangan holda mustaqil o'quv faoliyati deganda talabalarga zarur bilim, ko'nikma, shuningdek, elektron ta'lim resursi orqali mustaqil ishlarni o'zlashtirish, tizimlashtirish va tashkil etish ko'nikmalarini o'rgatish masalalarini hal etishga qaratilgan faoliyat tushuniladi. Elektron ta'lim resursining mazmun bazasi talabalarining mustaqil ta'lim faoliyatining tarkibiy-mazmun modeli asosida shakllantiriladi.

